

Ο Αγώνας στη σύγχρονη πεζογραφία: Από την ιδεολογία στην Ένωση

Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει την πραγμάτευση του αγώνα της ΕΟΚΑ στη σύγχρονη πεζογραφική παραγωγή της Κύπρου, με αναφορά στο έργο μιας ομάδας συγγραφέων η οποία προσδιορίζεται για πρώτη φορά –στα όρια της παρούσας εισήγησης και της ευρύτερης έρευνας που την πλαισιώνει γραμματολογικά– ως ευκρινώς διακριτή λογοτεχνική γενιά, με κυρίαρχο το ηλικιακό κριτήριο, το κριτήριο πρώτης δημοσίευσης, αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, που αρθρώνονται στη βάση της εντοπιότητας, ήτοι τη γλώσσα (χρήση ή μη και λειτουργία της διαλέκτου), την πολιτική και την ιδεολογία και, συναφώς, την ιστορία και την ταυτότητα. Παρότι η γενιά αυτή λογοτεχνών συγκεντρώνει το μαζικό ενδιαφέρον της ελλαδικής κριτικής και διεκδικεί με αξιώσεις πανελλήνιες βραβεύσεις, η πρόσληψή της από το αθηναϊκό κέντρο λαμβάνει συχνά τη μορφή προσεγγίσεων από τις οποίες η πολιτική και ιδεολογική διάσταση εκφεύγει, άλλοτε αποσιωπάται, το ίδιο δε το λογοτεχνικό προϊόν, καίτοι συνομιλεί κατά τρόπο προνομιακό με την εν Κύπρω πολιτική πραγματικότητα, πολλές φορές δείχνει να αποποιείται την ίδια την πολιτική του. Ο τρόπος που αρθρώνεται ο λόγος γύρω από τον Αγώνα της ΕΟΚΑ, όπως επιθυμώ να καταδείξω, δεικνύει σαφώς προσδιορισμένες ιδεολογικές και άλλες τάσεις – ει μη υφέρπουσες συγκρούσεις– στον χώρο του πολιτισμού γύρω από την προσέγγιση της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας, που διασυνδέονται άμεσα με την τρέχουσα πολιτική πραγματικότητα στο νησί, το δυσεπίλυτο του κυπριακού προβλήματος και ποικίλα διακυβεύματα και προκλήσεις γύρω από την επιδιωκόμενη πολιτειακή του διευθέτηση. Από τη μια πλευρά, διαπιστώνεται η τάση αποϊεροποίησης του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, την οποία καλλιεργεί η νεοκυπριακή πτέρυγα, συνδεδεμένη με ένα επαναπροσεγγιστικό αφήγημα και την εξιδανίκευση του «Άλλου». Από την άλλη, προβάλλεται η επιμονή στη μνήμη απέναντι στην ιστορική αφασία και επιχειρείται αποκατάσταση της ιστορικής αυτογνωσίας, με προτεραιότητα την εθνική (ως υπαρξιακή) ή την οντολογική θεολογικά γραμμή. Είτε αποκαθλωτικά είτε με σεβασμό στο ιστορικό γεγονός, ο Αγώνας αναγνωρίζεται από τη νέα αυτή γενιά λογοτεχνών ως κομβικό σημείο της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας και της όλης εξέλιξης του κυπριακού ζητήματος, το οποίο επενεργεί στη συνείδηση του νέου ελληνισμού και διαμορφώνει ταυτοτικά όχι μόνο το μακρινό –εβδομήντα κιόλας ετών– παρελθόν, αλλά και το εκκρεμές παρόν του.